

In ons *Vaderland* groeit het volgens De Gorter, veel op schaduwachtige plaatsen, bij *Harderwijk, Leerdam, Heemstede, Utrecht, Wijk bij Duurstede, Groningen*, alwaar wij het in het dorp onzer inwoning, *Wehe*, tusschen de heggen aantreffen en in het *Haagsche* bosch. Volgens Meese, in de wouden van Friesland en elders; volgens Bergsma, bij *Nijmegen*; volgens Verheulen, bij *Delft*; volgens Mulder, bij *Leiden*; volgens Schull, bij *Dordrecht*; en volgens Van Hall, buiten *Amsterdam*, op den *Amstelveenschen* weg, aan den duinkant van *Haarlem*; enz.

Zoo wel de mannelijke als de vrouwelijke hop, schiet uit de wortels, die dicht, lang en verward door elkanderen groeijen, zeer lange, wollige, ruige, met bladeren bezette, eenigzins hoekige ranken uit, die zich rondom de struiken, boomen en alles waarmede zij in aanraking komen, slingeren en daarbij opklimmen, de bladeren zijn lang gesteeld, tegen over elkander staande, drie- tot vijflobbig en ruw, de bovenste gaafrandig, eirond lancetvormig, de overigen grof getand. De mannelijke brengen aan het bovenste der ranken, uit de oksels der bladeren, bloemen voort, welken eenen wijden pluimvormigen tros daarstellen, hebbende vijf helmdraadjes en oenen vijfdeeligen kelk en welke dienen om de vrouwelijke bloemen te bevruchten, komende de vrouwelijke als kopvormige bloemkatjes voor, slechts een éénbladig bloemdek hebbende, dat het tweestijlige vruchtbeginsel nauw omvat, brengende kleine plat roodachtige roskeurige zaden voort.

Het kweeken der hop dagteekent zich in *Duitschland*, zoo als sommigen willen, van af de 8ste eeuw. Voor zooveel Beckmans heeft kunnen nagaan, komt het woord *hoppe*, het eerst in een woordenboek van de 10de eeuw voor.

In de 16de en 17de eeuw, was de hopteelt in ons *Vaderland* zeer aanzienlijk, terwijl er bij een placaat van den 26 Maart 1568 verboden werd, geen hop uit te voeren.

In latere tijden, is deze verbouw evenwel nog sterk toegenomen, als wordende er thans niet alleen in *Limburg* en *Zuid-Brabant*, veel hop verbouwd, maar ook in *Drenthe*, als in de dorpen *Eelde, Paterswolde, Rhoden* en *Peize*. Ook in het land van *Heusden*, in de *Meijerij van den Bosch*, in de omstreken van *Nieuwkuik, Schijndel* en *Vlijmen*, mogt die bouw vroeger aanzienlijk heeten, doch dezelve vermindert in de laatste jaren steeds meer en meer, terwijl men zich in *Gelderland* en *Overijssel*, meer op dien bouw begint toe te leggen. In het land van *Axel* onder *Westdorpe*, is men in 1836 met deze teelt begonnen en in 1820 werden er pogingen aangewend, om de hopcultuur onder *Hontenisse*, in het land van *Hulst*, tot stand te brengen, in 1850 heeft men in *Zeeland* deswege twee proeven genomen, die met eenen gunstigen uitslag bekroond zijn.

In *Engeland*, werd er in 1503 niet meer hop verbouwd, dan voor eigen gebruik noodig was, zijnde zeer waarschijnlijk het kweeken daarvan in *Zweden*, eerst tusschen de jaren 1680 tot 1697, tot eenige volkomenheid opgevoerd.

De hop behoeft eene goede, met ouden mest wel toebereide aarde, en wordt in *Maart* of *April* door jonge plantjes, die diepte van eene handbreed en eenen ouderlingen afstand van zes palmen behoeven, voortgekweekt, welk rank gewas vervolgens bij staken opgeleid en in *November*, even boven den grond afgesneden wordt.

Hoewel deze mededeeling voor den bouw in het klein voldoende geacht mag worden, zoo is zulks evenwel niet met betrekking tot de voortkweeking in het groot en weshalve wij daarover meer omstandig zullen spreken.

Goede zwarte aarde, uit vermengde klei met zand bestaande, der diepte van twee voeten omgewerkt, niet al te droog maar nog minder te vochtig, en eene voor het *Zuiden* wel opene, maar tegen het *Noorden* door boomen of bosschen gedekte standplaats, voegt voor dit gewas het beste.

Oude gras- en klaverlanden, bosch- en moesgronden, zoo dezelve wel omgewerkt zijn, voldoen mede bij uitnemendheid. Hoewel deze plant eenen wel en diep bewerkten en rijkelijk met mest voorzienen grond vordert, zoo kan men daartoe alle mestspeciën bezigen, wanneer men slechts zorg drage, dat deze naar de gesteldheid van den grond geschoeid worden en niet te versch zijn. Boven alles beveelt Gross, in zijne *Volstandige Anleiding zum Hopfenbau* 1837, een mengsel aan, dat uit goede krachtige aarde, modder, stratendrek, en eenige lagen schapen en koemest zamengesteld is, waarbij alsdan nog aardappels en knollenloof, of ander afval van groente kan gebezigd worden, alsmede klauwen beenderen, en het bloed van beesten, hoender en duivenmest, kalk, asch, gier enz.

Omtrent de keuze van mest evenwel verwijzen wij op het *Handwörterbuch der reinen und angewandten chemie* von Dr. Liebig, Dr. Poggendorff und Dr. Wöhler, 1843, 2te Band, 5te lief; alwaar een zeer beknopt, maar tevens duidelijk overzicht van de grondbeginselen, welke de nieuwere scheikunde leert, voor de keuze en aanwending der meststoffen, gevonden wordt, en tevens tot rigtsnoer kan dienen bij het invoeren en beproeven van nieuwe meststoffen en nieuwe handelwijzen bij de bemesting, Wijl wij voor de kalkbemesting durven aanbevelen E. Peers, *de Emploi des sulphates de chaux en agriculture*, Bruges, 1850, en *Brain on gypsum as a manure*, London, 1846.

De kweekers in *Kent*, alwaar de beste hop geteeld wordt, beschouwen nieuwe gronden voor deze kweeking als de beste. Op zulke gronden planten zij appelboomen, op een grooten afstand van elkander, waar tusschen nog weder kersenboomen worden gevoegd. Heeft men nu gedurende tien jaren daar tusschen hop verbouwd, dan beginnen de boomen te dragen, de kersenboomen root men na verloop van dertig jaren uit en de appelboomen hebben alsdan ook haren wasdom erlangd. Anderen bebouwen eenen zandigen grond, waarvan de bodem kiezelachtig of rotsachtig is, voor dit gewas als het doelmatigste, terwijl nog anderen wederom de hop met een goed gevolg op moerassige gronden kweeken, zoo als die onder anderen door de inwoners van *Essex*, gedaan wordt.

Friewald zegt; in zijne beschrijving van de hopteelt in *Zweden*, dat het, overmesten der hopkuilen met verschen koemest en zand, aan de *bellen* eenen specerijachtigen smaak geeft, die dezelve anders niet eigen is.

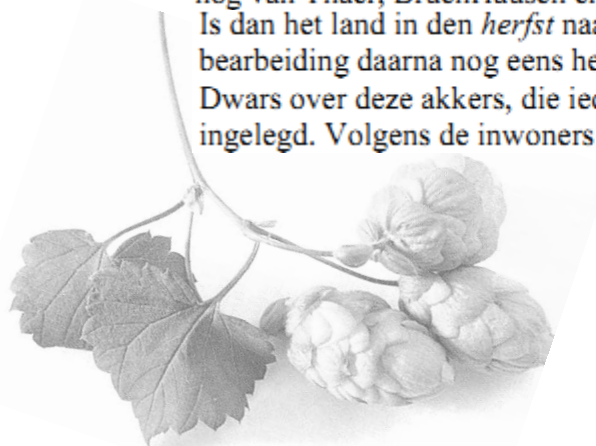
Ook met inachtneming der noodige voorzorgen, en in eenen allezins voor dezen bouw geschikten grond, is de uitslag daarvan nochtans zeer wisselvallig. Zoo vinden wij onder anderen in het *Tijdschrift ter bevordering van Nijverheid* 1849, dat de hophouw in *Noord-Brabant*, dat jaar een middelmatig gewas had opgeleverd, naardien het gewas in *Augustus* en *September* door regen en wind geleden had, waardoor de *bellen* verkleurden en aan kracht verloren.

De berigten in 1850 waren uit dat oord nog ongunstiger, want de hop kon alstoen niet meerder dan op een derde van een gewoon gewas gerekend worden. Eveneens was in dat jaar de teelt daarvan in *Luikerland* en in *Vlaanderen*, grootendeels mislukt.

Niet alleen toch dat schrale winden, veelvuldige en aanhoudende regen, langdurige droogte, plotselinge weersveranderingen, daarop eenen nadeeligen invloed uitoefenen, maar ook worden de hoptuinen niet zelden door ratten, muizen, door eene soort van wormpjes, dat de stoelen doorknaagt, door rupsen, aardvlooijen, bladluizen en inzonderheid door de *Phalaena humuli* met eene geheele vernieling bedreigd, terwijl ook niet zelden de ziekten waaraan de plant zelve onderhevig is, als het *zwart*, de *roest*, *honig-* en *meeldauw*, *brand* en *schimmel*, op de ontwikkeling en groei niet zelden allernadeeligst werken, en waaraan het onzes erachtens dan ook moet worden toegeschreven, dat de anders niet onvoordeelige kweeking daarvan niet meer wordt in beoefening gebragt.

Hales, deelt in zijn *Traité de la statistique des végétaux*, een verslag diesaangaande mede, wanneer de hophouw in **1723**, wegens veelvuldige regen mislukte, en in **1735** door de insecten vernield werd, en waaromtrent men ook Linaeus en Boerhaave, raadplegen kan. Wij zullen omtrent de wijze van kweeken, datgene opgeven, wat wij in het *Herbarium vivum* van Van Der Trappen, in het werk van Gross, over dezen bouw, en bij Miller, deswegen aangeteekend vinden, voor het overige onze lezers verwijzende, op de werken van Schwerz en Aelbroek, over den *Vlaamsche hophouw*, Wredow, *der Gartenfreund*, Hermann, *Landtr. Katech*, waarvan het derde deel geheel aan den hophouw toegewijd is, en tevens de geschiedenis van dit gewas bevat, of op *Der Sächsische und Bömische Hopfenbau*, zonder nog van Thaër, Bruchhäusern en anderen te gewagen.

Is dan het land in den *herfst* naar vereischte beploegd en bemest, en heeft men deze bearbeiding daarna nog eens herhaald, dan wordt de grond in de *lente*, in akkers afgedeeld. Dwars over deze akkers, die ieder jaar driemaal worden omgespit, worden de hopspruiten ingelegd. Volgens de inwoners van *Kent*, is de maand *Maart* daar voor het geschiktste,

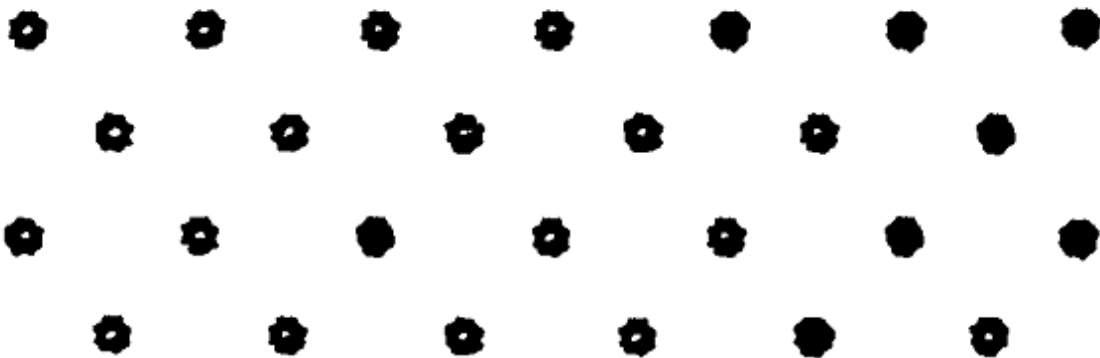

hoewel het ook , volgens hun zeggen, in *October*, geschieden kan. In het *eerste* jaar bindt men de planten slechts aan korte staken, doch in de lente van het *tweede*, snijdt men het gewas gelijk met den grond af, waarna de jonge scheuten, die daarna ontspruiten, langs twee tot drie staken gewoonlijk **van vierjarig wilgenhout**, opgeleid en aangebonden worden, gevende alsdan in den herfst reeds eenige vrucht, welke den naam van *éénjarige hop* draagt. In het *derde voorjaar*, worden de planten op nieuw digt aan den grond afgesneden, de scheuten later weder opgeleid en aangebonden, doch nu tegen drie rondom de hopkuilen gezette staken, welke eene lengte van 38—40 palmen behoeven.

Zoodra de *bellen* rijp zijn, worden de ranken omstreeks 15—16 Ned. duimen boven den grond doorgesneden, van de uitgetrokken staken afgestroopt en in eene luchtige plaats, gedurende een paar dagen, ter versterving opgehangen. Daarna plukt men de *bellen* voorzigtig af, draagt die naar eenen bijzonder hiervoor ingerigte en met wilgenhout gestookten *eest*, om ze te laten droogen, om na gedroogd te zijn, opgezolderd te worden, en welke wijze van bouwing ontleend is uit de *Sttlistische beschrijving van Gelderland*.

Volgens Gross heeft de hophouw aldus plaats:

In het voorjaar, zoodra het land droog is, worden de hopkuilen op eenen onderlingen afstand van twee een tweede el, of vijf voet en ter diepte van een een tweede, of slechts van een voet, ingegraven, en opgedroogd zijnde, zoodanig met mest en aarde gevuld, dat deze ongeveer vier duim boven de grondsoppervlakte verheven is. Dezelve worden zoo aangelegd , dat die van de eerste rij tegen over die van de derde, en die van de tweede tegenover die van de vierde komen, waardoor deze vorm wordt te weeg gebragt:

Anderen evenwel verkiezen de vorm van een driehoek, van een kring of van eene ruit.

Dezen bezigen slechts éénen staak, anderen wederom twee tot drie, sommigen leiden drie tot vier ranken om eenen staak, anderen wederom binden er zes tot zeven aan.

Terwijl intusschen de hopheuveltjes bezinken, make men zich dezen tijd te nutte, ter opzameling van de benoodigde scheuten of kiemen, welke men van de drie tot twaalfjarige hopstoelen neemt, of in het *wilde* Opzoekt, evenwel naauwkeurig toeziende, dat zij niet anders dan van gave en gezonde moederplanten gesneden worden, niet houtachtig maar vliezig zijn, en bij de vereischte lengte en dikte ten minste drie tot vier kiemoogen bezit. Het spreekt van zelve, dat men bij het aanleggen van eenen hoptuin geene andere dan vrouwelijke planten, of gelijk de Duitschers die noemen *Zapfen* of *Laufer hopfen*, bezigen moet.

Kan men niet terstond tot het planten overgaan, dan bewaart men deze scheuten in droog zand in eenen koelen kelder of op eene andere drooge plaats, tot dat de felste nachtvorst voorbij is. Het inleggen heeft gewoonlijk niet voor in het midden van *Mei* plaats. Men kiest alsdan eenen eenigzins regenachtigen dag uit, of bij langdurige droogte plante men niet vóór den nademiddag of nog beter tegen het vallen van den avond, en wel op deze wijze: Met eenen hak in de beschreven kuilen eene schuinsche, naar het *oosten* gerigte, opening gemaakt hebbende, legt men op eenen kleinen afstand van elkander twee scheuten daarin, bedekt dezelve een tot twee duimen hoog met aarde, en trekt rondom ieder zoo gemaakt heuveltje een kringvormig groefje, om het water daarvan af te leiden.

Wanneer de planten eene lengte van drie tot vier duimen bereikt hebben, moet de grond gezuiverd en met den hak losgemaakt worden, waarna men eenigen tijd later de staken steekt en de ranken aanbindt. Deze ranken moeten met de zon omgeleid worden, dat is, van het *Oosten* door het *Zuiden* naar het *Westen*, gelijk de *Bryonia Tamnus*, *Lonioera* en anderen, terwijl daarentegen de *Phaseolus vulgaris* en de *Convolvulus*, eene tegenstrijdige rigting hebben, en de *Dulciunara*, geene vaste rigting heeft, iets waarvan ook Van Hall in zijne *Bot.*, gewag maakt.

De stokken, die regt, stevig, van hunnen buitensten bast ontdaan, en om ze langer te bewaren van onder gebrand, en dan glimmende, in kokenden teer en vervolgens in droog zand gestoken moeten worden, vervangen nu de plaatsen der paaltjes of korte stokken, welke de ligging der kiemen moesten aanwijzen. Tegen het afschillen der staken, ijvert Suller, en onzes bedunkens, met regt, daar hij zegt, dat de ruwheid juist het opklimmen der ranken vergemakkelijkt, hij beschouwt de *Ahorn*- en de *Abeel*staken als de beste, hoewel die der *Wilgen* en *Eschen* en inzonderheid die der *Kastanje-boomen* langer duren.

Men zet slechts één stok bij elken hopstruik, daaronder drie of vier ranken heen leidende, die met biezen, moscovische mat of met nat gemaakt stroo aangebonden worden, terwijl de overige ranken op één na, die men uit voorzorg behoudt, bij den grond weggesneden worden, welke overgeblevene evenwel ook nog weggenomen wordt, wanneer het na verloop van een paar weken blijkt dal zij overtollig is.

In het begin van *Juni* moet de tuin weder behakt worden, als wanneer er dan tevens eene aanaarding dient plaats te hebben, wordende den grond vier weken later nogmaals gezuiverd, en de planten zoo hoog aangeaard, dat zij op heuveltjes schijnen gepoot te zijn, bij welke verrigting men het wegsnijden der overtollige zijscheuten en het weder aanbinden der ranken niet verzuimen mag.

Gedurende het éérste jaar kan men in de tusschenruimten van den hoptuin, met een goed gevolg andere lage groenten bouwen, welke bijvruchten dan gewoonlijk geplant of gezaaid worden, wanneer de eerste behakking heeft plaats gehad.

In het laatst van *September* snijdt men de ranken een voet hoog boven den grond af, en bindt hetgeen staan blijft bij iederen struik, in eenen vasten knoop te zamen, terwijl anderen daarentegen, de ranken gedurende den ganschen winter onafgesneden staan laten.

Is men rijkelijk van mest voorzien, dan is het zeer aan te raden, den hoptuin vóór den *winter* eene bemesting te geven, of althans de struiken tegen den winter met mest te dekken. In de *lente* van het tweede jaar en zoo ook van de volgende jaren, worden de hopstoelen ontbloot, om dezelve schoon te maken en te besnijden. Dit werk, waarbij oordeel en kunde vereischt worden, bestaat hoofdzakelijk daarin, dat men zonder de hoofdwortels te kwetsen, alle zijscheuten en uitloopers op vier tot zes goede na, wegneemt, waarna om iederen struik nog weer een weinig mest gelegd wordt en zoo veel aarde, dat deze weder twee duimen boven de grondsoppervlakte verheven is, blijvende de verdere behandeling geheel aan die gelijk, welke wij voor het eerste jaar hebben opgegeven. Bij het wegnemen der zijscheuten worden nu ook in *Juli* de onderste bladeren met een scherp mes afgesneden, zulks van drie tot zes voeten boven den grond verrigtende, al naar gelang de planten hoog zijn. Deze ontbladering wordt van tijd tot tijd herhaald en verschaft even in het najaar, voor het vee en inzonderheid voor de schapen een goed voeder.

Wanneer de vrucht voor het grootste gedeelte rijp is, wordt er met de inzameling een begin gemaakt, terwijl de geschikste tijd ter inzameling deze heeten mag, wanneer de schil der vruchten van groen tot eene bruinachtige kleur is overgaan, wordende de inzameling van het eerste jaar, *Juffershop* genoemd. De ranken worden alsdan een voet boven den grond afgesneden, de staken met eene soort van dommekracht (hoppen of stangen heber) voorzigtig uit den grond gehaald en de ranken er afgestroopt. Het overschot der afgesneden ranken wordt even als in het éérste jaar, om het verlies van sappen voor te komen, weer in elkander gedraaid te zamen gebonden; kunnende goed onderhoudene hoptuinen van acht tot twaalf, en volgens Grom zelfs van vijftien tot twintig jaren duren.

Het afplukken der *bellen* geschiedt, of *ter plaatse*, of in *schuren*. Heeft het éérste plaats, dan worden de stengels een voor een op eenen *bok*, of, zoo als men hier zegt, een *ezel* gelegd, waaronder een doek ligt uitgespreid om de geplukte of **met eene scherpe schaar** afgesnedene *bellen* op te vangen. Dadelijk onder het plukken, waar dit dan ook geschiedde, wordt de hop gesorteerd, en de *bellen* terstond na den pluk op eene tochtige beschaduwde plaats, zoo dun mogelijk uitgestrooid, en onder het droogen van tijd tot tijd gekeerd. De bijna drooge, worden vervolgens op eenen hoop ter zijde geschoven, om voor de versche plaats te maken, doch ook deze eersten moeten om het broeijen te voorkomen, nog van tijd tot tijd gekeerd worden, wordende de volkomen drooge hop in zakken gepakt, hierin bewaard en verzonden.

Vroeger leverde in *Drenthe* de inoogsting der hop een genoeglijk feest op, en in *Engeland* gaat dit nog met eene groote vreugdebetooning gepaard. De arbeiders kiezen alsdan eene hopkoningin, welke, in hare fraaiste kleederen uitgedoscht, zich het hoofd en kleed met hopbloemen versiert.

HOPOOGSTFEEST

Wijbosch/Schijndel

De verscheidenheden van dit gewas, welke het veelvuldigs aangekweekt worden, zijn: de *Ronde, Langwerpige, Groene, Roode, Vroege* en *Late*.

Zij ontleenen hunne onderscheidingsteekenen van den vorm en de kleur der vruchtkegeltjes of *bellen*, van het uiterlijke van den stengel en bladeren, of van den tijd der rijping.

Wijders wordt zij met den naam bestempeld der plaatsen, alwaar men haar kweekt, zijnde alsdan de voornaamste de *Engelsche, Vlaamsche, Saxische, Bruntwijksche, Luiksche, Limburgsche, Drentsche, Brabantsche, Boheemsche* en *Beyersche*, doch, waar ook gegroeid en tot welke verscheidenheid behoorende, ten allen tijde moet men de voorkeur aan *die* geven, welke groote en zware, rijkelijk van een geel, meelachtig, kleverig poeder voorzien zijnde *bellen* voortbrengen, en die daar en boven helder van kleur zijn, eene aangename, doordringende, aromatische geur verspreiden, bij het aanraken aan de vingers kleven en goed volwassene, olijfvachtig-groene zaadkorreltjes belatten.

Wanneer de hopranken eenigen tijd in het water te weeken hebben gelegen, zijn dezelve zeer ter aanbinding van boomen als anderzins geschikt.

Schisler heeft uit de hopranken lijnwaad daargesteld, even was als men bij Holmberger de wijze van bereiding daarvan aantreft.

Schaffer vervaardigde er zeer goed, taai en stevig pakpapier van.

Baetsch heeft in 1793 de hopranken als dienstig tot het looijen van leder bevonden; Neumann verkreeg te dien tijde in 1831 patent, en in 1833 werd aan Friedr. en Christ. Muller te *Birnbaum*, voor den tijd van 15 jaren privilegie vergund voor het looijen van het leder, door middel van hopranken.

Te *Londen* heeft zich, zoo als het *Mech. Mag. XLVI*, mededeelt eene compagnie gevestigd van *Droog mout en hopextract*, ten einde zelf bier te kunnen brouwen.

In 1793 werd er bij de Maatschappij ter bevordering van kunsten enz., te *Londen*, een geschrift ingediend, ten strekking hebbende, om uit de hopranken kaarsen- en lampenpitten te vervaardigen.

De ranken, zoo wel als de bladeren, zijn dienstig bevonden, om aan wollen stoffen eene bruinachtig roode kleur mede te deelen, gevende bij verbranding eene asch, welke met voordeel in de glasblazerijen gebruikt kan worden.

Ook kunnen, volgens Munniks, de bladeren en ranken, onder het stroo vermengd, een goed voedsel voor het vee opleveren, en voor de veeartsenijkunde handelt daarover Rysz, in zijn *Handboek*.

Eindelijk is de hopplant zeer geschikt tot het daarstellen van priëlen of het maskeren van oude muren enz.

bron:
Doos Gazette, nr. 109 (*Guido Vandermarliere*)
guido.vandermarliere@telenet.be

